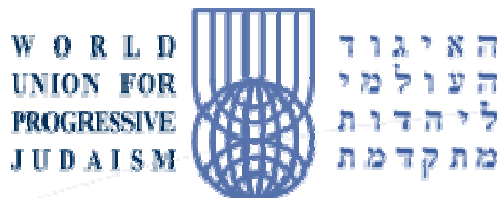

5773

Torah from Around the World

קמח אין תורה אין ואם תורה אין קמח אין אם
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)*

Sjabbat 17 augustus 2013 / 11 elloel 5773
Sidra Ki Tetsee, Devariem [Deuteronomium] 21:10-25:19
Tanach blz. 393- 401
Haftara: Jesjaja 54:1-10
Tanach blz. 888 – 891

Commentaar: Rabbijn Josh Jacobs-Velde, rabbijn van de Joodse Gemeente Ohev Tzedek, Youngstown, Ohio, de Verenigde Staten.

Vertaler: Sera Spanier

Oorspronkelijke tekst

De mitswa van het oprapen van aren in het hedendaagse Ohio.

Een recente ervaring zette mij aan het denken over het verband tussen voedselgerechtigheid waarover het gaat in sidra Ki Tetsee en mijn eigen leven. Eerst wat achtergrondinformatie: mijn gezin en ik zijn lid van de afdeling van CSA (Community Supported Agriculture) in Youngstown, Ohio. Voor degenen die niet weten wat CSA is: het is een manier om lokaal verbouwd, dikwijls biologisch voedsel van het seizoen direct van een boer te kunnen kopen. Een boer biedt een aantal 'aandelen' aan voor verkoop aan particulieren, die bestaan uit een doos groenten en soms andere producten van lokale boeren zoals kaas en boter. Klanten kopen een aandeel en ontvangen op hun beurt elke week een doos producten van het seizoen.

Dit lidmaatschap heeft voordelen voor zowel de boeren als de consumenten. De boeren ontvangen een goede prijs voor hun oogst en worden vroeg in het desbetreffende seizoen betaald,

wat de boeren helpt aan geld om mee te handelen. De consumenten krijgen kersvers voedsel met een minimale 'ecologische voetafdruk' (met o.a. een lage CO2-uitstoot), omdat het niet over honderden kilometers vervoerd is, en zij krijgen meer binding met waar hun eten vandaan komt. Ofschoon CSA's van origine uit Europa en Japan komen, doen ze het erg goed in Amerika en laten de laatste jaren een explosieve groei zien. In 1986 waren er slechts twee, nu zijn er meer dan zesduizend.

In juli ging ik met mijn gezin een paar weken op vakantie. Dus vertelde ik mijn CSA-manager dat ze ons deel kon weggeven gedurende de tijd dat wij weg waren. Toen we weer terug waren, vroeg ik aan de CSA-manager aan wie ze ons voedsel had gegeven. Ze zei dat ze een deel aan de lokale voedselbank had gegeven, maar dat een ander deel was weggegeven aan mensen die in de buurt wonen van de gemeenschapstuin van de CSA. Ze zei dat dit vaak gebeurt. Aangezien die in een arme woonwijk ligt, benaderen sommige bewoners haar voor extra eten uit de tuin of voor voedsel dat is overgebleven van andere mensen die meedoen met CSA. Ze legde me uit dat in de wijk waar ik mijn CSA-producten ophaal (een over een groot gebied uitgestrekte middenklasse wijk) niemand om extra eten komt vragen.

Ik was geraakt door het verband tussen deze ervaring en de woorden uit Ki Tetsee:

„En wanneer u bij de olijvenoogst tegen de takken slaat, mag u achteraf niet nagaan of u alles wel hebt. De rest is voor de vreemdelingen, weduwen en wezen. En wanneer u bij de wijnoogst druiven plukt, mag u niet alles nog eens nalopen. De rest is voor de vreemdelingen, weduwen en wezen. Bedenk dat uzelf slaaf bent geweest in Egypte. Daarom gebied ik u zo te handelen.”

De Tora heeft het over de praktijk van oprapen (*leket* in het Hebreeuws), zoals het ook wordt genoemd in Wajikra [Leviticus] 19:9-10. Het Hebreeuwse woord *leket* betekent letterlijk oprapen, oogsten, of verzamelen. Het refereert aan de korenaren die de eigenaar van het veld per ongeluk liet vallen tijdens de oogst en die men voor de armen moest/moet laten liggen. (Voor meer uitleg zie *The Jewish Dietary Laws*, deel 2, door dayan dr. I. Grunfeld). Hier refereert de sidra aan de overgebleven olijven en druiven. Het bekendste voorbeeld in het Jodendom waar het oogsten betreft staat waarschijnlijk in het boek Ruth, dat de strijd beschrijft van een vrouw om levensonderhoud en waardigheid binnen de grenzen van de oude Israëlietische maatschappij.

Vandaag de dag leven natuurlijk niet veel Joden in agrarische gemeenschappen en de traditionele halachische autoriteiten bepaalden, na een gecompliceerd proces van overwegen, dat (enkele uitzonderingen daargelaten) *leket* en andere met voedselgerechtigheid samenhangende mitswot, zoals *pe'ah* [het laten staan van het graan op de hoeken van het veld], buiten het Land Israël niet meer hoefden te worden nageleefd. Ook waren, traditioneel gezien, de mitswot van voedselgerechtigheid, zoals *leket* en *pe'ah*, slechtst bedoeld voor arme Joden, iets dat de meeste progressieve Joden nu als problematisch zouden ervaren. Bovendien liggen boerderijen, anders dan in eerdere perioden in de Joodse geschiedenis, nu ver weg van bevolkingscentra waar de armen gewoonlijk wonen.

De situatie zoals mijn CSA-manager die schilderde, trof mij als iets dat het meest lijkt op de situatie waarin de mitswa van het oogsten met toepassing van *leket/pe'ah* in praktijk wordt gebracht: arme mensen wonen in de omgeving van de CSA's gemeenschapstuin en krijgen regelmatig producten uit die tuin en van nabij gelegen boerderijen (dwz. overgebleven

CSA-porties zoals die van mij). Een mitswa uit de Tora die oorspronkelijk slechts een historische betekenis had en abstract was, is voor mij wat concreter geworden.

Normaliter, als we in deze tijd de hongerigen te eten willen geven, maken we - als vorm van joods handelen - geld over of we organiseren een actie waarbij blikvoedsel wordt ingezameld om te worden weggegeven. Maar als we dat doen, gaat de directe verbinding met de landbouw verloren; dat is niet het geval bij de ervaring die ik heb beschreven, waarbij aan de lokale armen en hongerigen verse groenten van de plaatselijke velden wordt gegeven.

Eén van de dingen van het Jodendom waar ik van houd, is dat het van oorsprong een agrarische traditie heeft. Daarom heeft het Jodendom de potentie om ons te helpen om de verbinding te leggen met het land, de bron van ons bestaan, op een bedachtzame manier, zodat we ook worden verbonden met de tradities van onze voorouders. Daarom is het voor mij uitermate verheugend om de explosieve groei te zien van wat in de afgelopen jaren bekend is geworden als de Voedsel Beweging. Die legt de nadruk op lokaal en gezond geproduceerd voedsel en besteedt ook aandacht aan de vele kwesties van gerechtigheid die gerelateerd zijn aan waar ons voedsel vandaan komt. Organisaties zoals Hazon en Kayam Farm hebben een voortrekkersrol gespeeld inzake deze kwesties in de Noord-Amerikaanse joodse wereld.

Om dat alles houd ik ervan om lid te zijn van CSA. Afgezien van het kleine ongemak dat ik veel te veel courgettes krijg (wat doe je eigenlijk met courgettes?), heeft het me geholpen me meer te verbinden met de landbouwgrond rondom me, die mij in leven houdt. Toen ik een paar jaar geleden lid werd had ik geen idee dat het me ook nog een dieper inzicht zou geven in de mitswot van het oogsten.